

Lieta C-227/23**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2023. gada 11. aprīlis

Iesniedzējtiesa:

Hoge Raad der Nederlanden (Nīderlande)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 31. marts

Kasācijas sūdzības iesniedzējas:

Kwantum Nederland BV

Kwantum België BV

Pretējā puse kasācijas tiesvedībā:

Vitra Collections AG

Pamatlietas priekšmets

Pamatlieta ir par strīdu starp *Kwantum Nederland BV* un *Kwantum België BV* (turpmāk tekstā kopā – “*Kwantum*”), no vienas puses, un *Vitra Collections AG* (turpmāk tekstā – “*Vitra*”), no otras puses, par krēslu, kuru *Kwantum* laida tirgū, tādējādi, iespējams, pārkāpjot *Vitra* autortiesības.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Šis lūgums saskaņā ar LESD 267. pantu ir par jautājumu, vai amerikāņu izcelsmes dizaineru krēslam Nīderlandē un Beļģijā ir piemērojama autortiesību aizsardzība kā “lietišķās mākslas darbam”. Pirmkārt, ir nepieciešams noskaidrot, vai pamatlietas fakti, ņemot vērā LESD 351. panta pirmo daļu, ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā. Tad rodas jautājums, vai un ja jā, kā ir jāpiemēro tā sauktā savstarpības pārbaude pēc būtības Bernes konvencijas par literatūras un mākslas darbu aizsardzību (turpmāk tekstā – “BK”) 2. panta 7. punkta izpratnē,

ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”) noteiktās tiesības un pienākumus.

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai situācija pamatlietā ietilpst Savienības tiesību materiālajā piemērošanas jomā?

Gadījumā, ja uz šo jautājumu tiek sniegta apstiprinoša atbilde, papildus tiek uzdoti šādi jautājumi:

2. Vai apstākļi, ka Hartas 17. panta 2. punktā paredzētā intelektuālā īpašuma aizsardzība attiecas arī uz lietišķās mākslas darba autortiesībām, nozīmē to, ka Savienības tiesības, jo īpaši Hartas 52. panta 1. punkts, paredz nosacījumu, ka, lai ierobežotu lietišķās mākslas darba autortiesību izmantošanu (Direktīvas 2001/29/EK izpratnē), piemērojot savstarpības pārbaudi pēc būtības saskaņā ar BK 2. panta 7. punktu, šāds ierobežojums ir jāparedz ar likumu?

3. Vai Direktīvas 2001/29/EK 2., 3. un 4. pants, kā arī Hartas 17. panta 2. punkts un 52. panta 1. punkts, ņemot vērā BK 2. panta 7. punktu, ir jāinterpretē tā, ka tikai Savienības likumdevējam (un nevis valstu likumdevējiem) ir jānosaka, vai var ierobežot autortiesību izmantošanu (Direktīvas 2001/29/EK izpratnē) ES, piemērojot savstarpības pārbaudi pēc būtības saskaņā ar BK 2. panta 7. punktu, attiecībā uz lietišķās mākslas darbu, kura izcelsmes valsts Bernes konvencijas izpratnē ir trešā valsts un kura autors nav ES dalībvalsts pilsonis, un vai apstiprinošas atbildes gadījumā šis ierobežojums ir jādefinē skaidri un precīzi (skat. Tiesas spriedumu, 2020. gada 8. septembris, C-265/19, EU:C:2020:677)?

4. Vai Direktīvas 2001/29/EK 2., 3. un 4. pants, lasot kopsakarā ar Hartas 17. panta 2. punktu un 52. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tā, ka, kamēr Savienības likumdevējs nav paredzējis lietišķās mākslas darba autortiesību izmantošanas ierobežojumu (Direktīvas 2001/29/EK izpratnē), piemērojot savstarpības pārbaudi pēc būtības saskaņā ar BK 2. panta 7. punktu, ES dalībvalstis nedrīkst izmantot šo pārbaudi lietišķās mākslas darbam, kura izcelsmes valsts Bernes konvencijas izpratnē ir trešā valsts un kura autors nav ES dalībvalsts pilsonis?

5. Vai, ņemot vērā pamatlietas apstākļus un laiku, kad stājās spēkā BK 2. panta 7. punkts (tā iepriekšējais regulējums) attiecībā uz Beļģiju, ir izpildīti LESD 351. panta pirmās daļas nosacījumi, kas nozīmē, ka Beļģijai šī iemesla dēļ ir iespēja piemērot savstarpības pārbaudi pēc būtības saskaņā ar BK 2. panta 7. punktu, proti, ņemot vērā apstākli, ka šajā lietā izcelsmes valsts Bernes konvencijai pievienojās 1989. gada 1. maijā?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

LESD 351. panta pirmā daļa

Hartas 17. panta 2. punkts un 52. panta 1. punkts

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (turpmāk tekstā – “Direktīva 2001/29”) 2., 3. un 4. pants

Atbilstošās starptautisko tiesību normas

BK 2. panta 7. punkts

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 *Vitra* ir Šveices uzņēmums, kas ražo dizaina mēbeles, tostarp krēslus, kurus projektēja nu jau mirušais amerikāņu laulātais pāris *Charles* un *Ray Eames*. Viens no *Vitra* ražotajiem *Eames* krēsliem ir “Dining Sidechair Wood” (turpmāk tekstā – “DSW”). 2014. gadā *Vitra* konstatēja, ka *Kwantum* piedāvā un pārdod krēslu ar nosaukumu “Paris”, kas ir līdzīgs *DSW* krēslam (turpmāk tekstā – “krēsls “Paris””). *Vitra* ieskatā tiek pārkāptas tā autortiesības.
- 2 *Vitra* cēla prasību *Rechtbank Den Haag* (pirmās instances tiesa, Hāga, Nīderlande) cita starpā par tās autortiesību pārkāpšanas izbeigšanu, krēslu “Paris” nodošanu iznīcināšanai un zaudējumu atlīdzības izmaksāšanu no *Kwantum* puses. *Rechtbank* nolēma, ka *Kwantum* nav pārkāpis *Vitra* autortiesības un, tirgojot krēslu “Paris” nav rīkojies nelikumīgi.
- 3 *Gerechthof Den Haag* (apelācijas tiesa, Hāga, Nīderlande, turpmāk tekstā – “*Gerechthof*”) apelācijas instancē atcēla šo *Rechtbank* spriedumu un nolēma, ka *Kwantum* ar krēslu “Paris” kopš 2017. gada 22. marta pārkāpj *Vitra* autortiesības un, tirgojot šo krēslu, kopš 2014. gada 8. augusta rīkojas nelikumīgi attiecībā pret *Vitra*. *Kwantum* iesniedza kasācijas sūdzību pret šo spriedumu iesniedzējtiesā, *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlandes Augstākā tiesa, turpmāk tekstā – “*Hoge Raad*”).

Pamatlīstas pušu galvenie argumenti

- 4 Šajā lietā runa ir par savstarpības pārbaudes pēc būtības BK 2. panta 7. punkta izpratnē piemērojamību un tvērumu. Saskaņā ar šo noteikumu attiecībā uz darbiem, kas valstī, kurā tie radīti, tiek aizsargāti vienīgi kā dizainparaugi, citās Bernes savienības valstīs var pieprasīt tikai tādu speciālo aizsardzību, kāda attiecīgajā valstī paredzēta dizainparaugiem.
- 5 *Gerechthof* pārsūdzētajā spriedumā norādīja, ka savstarpības pārbaude pēc būtības ir atkarīga no tā, kā pret attiecīgo priekšmetu, šeit *DSW*, attiecas izcelsmes valstī, šeit – Amerikas Savienotajās Valstīs. Pēc *Gerechthof* ieskatiem šajā saistībā ir nepieciešams tikai tas, ka attiecīgais priekšmets izcelsmes valstī tiek klasificēts kā “lietišķās mākslas darbs”, uz kuru var attiecināt autortiesību

aizsardzību. Uz priekšmetu izcelsmes valstī faktiski nav jābūt attiecinātai autortiesību aizsardzībai.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 6 Kasācijas tiesvedībā ir radies jautājums, vai šajā lietā var piemērot savstarpības pārbaudi pēc būtības. ES nav Bernes konvencijas līgumslēdzēja puse un attiecībā uz savstarpības pārbaudi pēc būtības BK 2. panta 7. punkta izpratnē trūkst Savienības tiesību regulējuma. Būtībā tas nozīmē, ka Savienības dalībvalstis pašas drīkst noteikt, vai tās veic šo pārbaudi attiecībā uz darbu, kura izcelsmes valsts ir trešā valsts vai kura autors ir trešās valsts pilsonis. Taču no Tiesas 2020. gada 8. septembra sprieduma *Recorded Artists Actors Performers* (C-265/19, EU:C:2020:677, turpmāk tekstā – “RAAP spriedums”) var secināt, ka savstarpības pārbaudi pēc būtības saskaņā ar BK 2. panta 7. punktu Eiropas Savienībā nedrīkst piemērot attiecībā uz darbu vai autoru no trešās valsts, lai gan Bernes konvencija pretēji RAAP spriedumā aplūkotajam Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas (WIPO) Līgumam par izpildījumu un fonogrammām turpmāk tekstā – “WPPT”) nav Savienības tiesību sastāvdaļa. Tomēr ES noteiktos līgumos (Līgums par ar tirdzniecību saistītām intelektuālā īpašuma tiesībām un Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas Līgums) ir apņēmusies ievērot BK 1. līdz 21. pantu.
- 7 RAAP spriedums attiecās uz savstarpības pārbaudes pēc būtības piemērošanu saskaņā ar WPPT 4. panta 2. punktu amerikāņu izpildītājiem. Šajā saistībā Tiesa cita starpā norādīja, ka šajā lietā aplūkotās tiesības uz vienreizēju taisnīgu atlīdzību ES ir autortiesību blakustiesības, un Hartas 17. panta 2. punktā paredzētā intelektuālā īpašuma aizsardzība attiecas arī uz to. Līdz ar to katrs šo autortiesību blakustiesību izmantošanas ierobežojums ir jāparedz ar likumu (Hartas 52. panta 1. punkts). Tā kā šīs tiesības izriet no saskaņota noteikuma, tikai Savienības likumdevējam, nevis valstu likumdevējiem ir jānosaka, vai ir jāierobežo šo autortiesību blakustiesību piešķiršana Savienībā trešo valstu pilsoņiem, un apstiprinošas atbildes gadījumā šis ierobežojums ir jādefinē skaidri un precīzi.

RAAP sprieduma nozīme attiecībā uz BK 2. panta 7. punkta piemērošanu ES

- 8 Saskaņā ar Direktīvas 2001/29 2. panta a) punktu dalībvalstis paredz autoriem ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt savu darbu reproducēšanu. No Tiesas 2009. gada 16. jūlija sprieduma *Infopaq International* (C-5/08, EU:C:2009:465) izriet, ka jēdziens “darbs” ir saskaņots Savienības tiesību jēdziens. Tiesa šajā spriedumā norādīja, ka atbilstoši Direktīvas 2001/29 2. panta a) punktam aizsardzība attiecas arī uz darba dažādām daļām ar nosacījumu, ka tās ietver dažus elementus, kas ir šī darba autora intelektuālās jaunrades izpausme. Ja šis nosacījums ir izpildīts, tad uz attiecīgo darbu attiecas autortiesību aizsardzība.
- 9 No Tiesas 2019. gada 12. septembra sprieduma *Cofemel* (C-683/17, EU:C:2019:721) izriet, ka arī uz lietišķās mākslas darbu, kas ietilpst darba jēdzienā saskaņā ar Direktīvas 2001/29 2. pantu, attiecas autortiesību aizsardzība.

Tiesa šajā spriedumā norādīja, ka priekšmeti ir klasificējami kā “darbi” Direktīvas 2001/29 izpratnē, ja tie ietilpst darba jēdzienā, un ka uz tiem – šajā statusā – ir attiecināma autortiesību aizsardzība saskaņā ar Direktīvu 2001/29.

- 10 No iepriekš minētā izriet, ka Hartas 17. panta 2. punktā paredzētā intelektuālā īpašuma aizsardzība attiecas arī uz lietišķās mākslas darba autortiesībām. Šajā kontekstā *RAAP* spriedums rada jautājumu, vai Savienības tiesības paredz nosacījumu, ka arī, lai ierobežotu lietišķās mākslas darba autortiesību izmantošanu, piemērojot savstarpības pārbaudi pēc būtības saskaņā ar BK 2. panta 7. punktu, šāds ierobežojums ir jāparedz ar likumu. Turklāt no *RAAP* sprieduma var secināt, ka tas ir jānosaka tikai Savienības likumdevējam. Taču tas saskaņā ar Savienības tiesībām šobrīd nav paredzējis šādu ierobežojumu. Tas nozīmētu, ka dalībvalstis nedrīkst piemērot savstarpības noteikuma pārbaudi pēc būtības BK 2. panta 7. punkta izpratnē.

LESD 351. panta pirmā daļa

- 11 Dibinot Eiropas Ekonomikas kopienų 1957. gadā, dalībvalstis vēlējās, lai viņu iepriekš noslēgtās starptautiskās saistības netiktu skartas. LESD 351. panta pirmajā daļā ir rakstīts:

“Līgumi neietekmē tiesības un pienākumus, ko uzliek nolīgumi, kurus pirms 1958. gada 1. janvāra [...] viena vai vairākas dalībvalstis, no vienas puses, noslēgušas ar vienu vai vairākām trešām valstīm, no otras puses.”

Kwantum norāda, ka savstarpības pārbaude pēc būtības BK 2. panta 7. punkta izpratnē ietilpst LESD 351. panta pirmās daļas piemērošanas jomā. Tādā gadījumā Savienības tiesības neatkarīgi no to interpretācijas *RAAP* spriedumā neliedz piemērot BK 2. panta 7. punktu.

- 12 Taču LESD 351. pants tiek piemērots tikai starptautiskām saistībām, kas tika noslēgtas pirms 1958. gada 1. janvāra. Nīderlande pievienojās Briselē revidētajai Bernes konvencijai 1972. gada 16. novembrī, kas Nīderlandē stājās spēkā 1973. gada 7. janvārī. Taču Beļģijā Briselē revidētā Bernes konvencija stājās spēkā pirms 1958. gada 1. janvāra. Tas varētu nozīmēt, ka *Kwantum* var atsaukties uz LESD 351. panta 1. punktu, ja *Vitra* prasījumi attiecas uz autortiesību aizsardzību Beļģijā.
- 13 Tad rodas jautājums, vai attiecībā uz autortiesību aizsardzību Beļģijā un LESD 351. panta piemērošanu ir būtiski, ka izcelsmes valsts šajā lietā, Amerikas Savienotās Valstis, 1989. gada 1. martā pievienojās Bernes konvencijai (Parīzes redakcija) un tāpat no Bernes konvencijas izrietošie pienākumi attiecībā uz šo konkrēto līgumslēdzēju valsti radās pēc 1958. gada 1. janvāra.

Pamatotas šaubas

- 14 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir iespējamas pamatotas šaubas saistībā ar atbildi, pirmkārt, uz jautājumu vai šī situācija ietilpst Savienības tiesību materiālajā piemērošanas jomā un, otrkārt, vai savstarpības pārbaudi pēc būtības saskaņā ar BK 2. panta 7. punktu – bez atbilstoša Savienības regulējuma – Nīderlandē vai Beļģijā drīkst piemērot attiecībā uz lietišķās mākslas darbu no trešās valsts, kura autors nav ES dalībvalsts pilsonis. Tāpēc *Hoge Raad* iesniedz iepriekš norādītos prejudiciālos jautājumus.

DARBA VERSIJA